

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК**

З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“ЕКСПЕРТНА ПРОФІЛАКТИКА”

Харків
2012

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”**

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

**ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ЕКСПЕРТНА ПРОФІЛАКТИКА”**

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”,
спеціальність 8.18010003 “Судова експертиза”)

**Харків
2012**

Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни “Експертна профілактика” (галузь знань 0304 “Право”, освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”, спеціальність 8.18010003 “Судова експертиза”) / уклад.: В. А. Журавель, В. О. Коновалова, В. Ю. Шепітько та ін. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2012. – 22 с.

У к л а д а ч і: В. А. Журавель,
В. О. Коновалова,
В. Ю. Шепітько,
М. В. Капустіна,
О. В. Фунікова

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 5 від 27.07.2012 р.)*

1. ВСТУП

Реалізація норм чинного законодавства, постановка обґрунтованих судових рішень неможлива без забезпечення правосуддя незалежною, кваліфікованою, такою, що базується на передових досягненнях науки і техніки, експертизою. У зв'язку з цим зростає роль судового експерта як незаінтересованої, обізнаної сторони, яка володіє спеціальними знаннями і практичними навичками, необхідними для проведення відповідних експертних досліджень. Це потребує активізації в підготовці висококваліфікованих експертів.

У результаті вивчення судової експертизи судовий експерт-магістр повинен:

знати

- законодавство України про судову експертизу;
- теоретичні, процесуальні та організаційні засади провадження судових експертиз;
- види судових експертиз та методики їх проведення;
- процедуру побудови експертних версій та завдань, визначення шляхів їх перевірки і вирішення, формулювання експертних прогнозів;
- структуру висновку експерта, порядок оформлення результатів експертних досліджень;
- недоліки і помилки в експертній діяльності, засоби їх діагностики і усунення;
- процедуру і порядок отримання зразків для порівняльного дослідження (вільних, умовно вільних, експериментальних);
- форми і методи профілактичної роботи судового експерта з виявлення й усунення умов, що сприяють вчиненню злочинів;
- основи дидактики й методики проведення семінарів із співробітниками правоохоронних органів;

уміти

- правильно застосовувати на практиці набуті знання з теорії судової експертизи, проводити на сучасному науково-методичному рівні судові експертизи;

- формулювати й вирішувати завдання, що виникають у ході судово-експертної діяльності і потребують поглиблених спеціальних професійних знань;
- висувати експертні версії та формулювати експертні прогнози;
- обробляти отримані результати, аналізувати, узагальнювати, формулювати експертні висновки на основі отриманих емпіричних та аналітичних даних;
- представляти підсумки здійсненої дослідної роботи у вигляді висновків, звітів, довідок, оформлених відповідно до вимог чинного законодавства;
- виявляти причини та умови, які сприяли вчиненню злочинів, а також інших правопорушень, розроблювати і реалізовувати різноманітні заходи їх попередження;
- надавати фахові консультації та іншу інформаційну допомогу з питань дослідження та оцінки матеріальних об'єктів, явищ та процесів, що стосуються обставин справ, які перебувають у провадженні судів, органів дізнання та досудового слідства;
- аналізувати рівень використання судово-експертних засобів і методів у цивільних, кримінальних, а також справах про адміністративні правопорушення, здійснювати у взаємодії зі слідчими, дізнавачами, особами й органами, що розглядають справи про адміністративні правопорушення, заходи щодо підвищення їхньої ефективності;
- готувати огляди щодо використання технічних засобів і методів у слідчій і судовій практиці, виявлення й запобігання злочинам і правопорушенням у конкретному регіоні;
- надавати допомогу прокурорам, слідчим, дізнавачам, оперативним працівникам у використанні техніко-криміналістичних методів і засобів у розкритті, розслідуванні та запобіганні злочинам.

2. ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ п/п	Тема	Усього годин	У тому числі		
			лекції	практичні заняття	самостійна робота
1	Експертна профілактика: поняття, значення, форми	12	2	2	8
2	Процесуальна форма експертної профілактики	12	2	2	8
3	Непроцесуальна форма експертної профілактики	12	2	2	8
4	Стадії реалізації експертної профілактики	12	2	2	8
5	Форми відображення результатів експертної профілактики та шляхи підвищення її ефективності	14	4	2	8
6	Взаємозв'язок профілактики та прогнозування у судовій експертизі	10	2	–	8
Разом		72	14	10	8

ЗАТВЕРДЖЕНО
вченою радою Національного
університету “Юридична академія
України імені Ярослава Мудрого”
(протокол № 10 від 15.06.2012 р.)

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ЕКСПЕРТНА ПРОФІЛАКТИКА”

1. Експертна профілактика: поняття, значення, форми

Поняття експертної профілактики, її розвиток та становлення. Завдання та основні принципи експертної профілактики. Місце та роль експертної профілактики у попередженні правопорушень (злочинів). Правова регламентація експертної профілактики. Форми реалізації експертної профілактики.

2. Процесуальна форма експертної профілактики

Сутність процесуальної форми експертної профілактики та її основні напрями. Компетенція експертів під час проведення досліджень щодо вирішення питань профілактичного характеру. Експертна ініціатива профілактичної спрямованості. Участь експерта (як спеціаліста) при проведенні слідчих дій.

3. Непроцесуальна форма експертної профілактики

Сутність непроцесуальної форми експертної профілактики та її основні напрями. Довідково-консультаційна діяльність. Узагальнення та аналіз експертної практики за: об'єктами, територіальною ознакою, окремими категоріями та групами правопорушень. Особливості проведення теоретичних та експериментальних досліджень. Участь експерта у проведенні профілактичних заходів. Вивчення та узагальнення практики застосування криміналістичних засобів та методів.

4. Стадії реалізації експертної профілактики

Виявлення обставин, що мають значення для профілактики правопорушень (злочинів). Розробка та обґрунтування профілактичних пропозицій. Впровадження розроблених профілактичних пропозицій. З'ясування процесу реалізації профілактичних пропозицій.

5. Форми відображення результатів експертної профілактики та шляхи підвищення її ефективності

Експертні рекомендації та їх види. Особливості викладення профілактичних рекомендацій у висновку експерта, повідомленні та листі. Критерії оцінки експертних рекомендацій. Основні напрями підвищення ефективності експертної профілактики. Недоліки в експертній профілактичній роботі та шляхи їх усунення.

6. Взаємозв'язок профілактики та прогнозування у судовій експертизі

Поняття експертного прогнозування. Основи експертного прогнозування. Взаємозв'язок експертної профілактики та прогнозування при встановленні обставин, що сприяють вчиненню правопорушення (злочину), та розроблення заходів щодо їх усунення.

4. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Мета практичних занять з експертної профілактики – допомогти студентам набути теоретичних та спеціальних знань щодо профілактичної діяльності судового експерта, а саме про форми експертної профілактики, порядок її здійснення та оформлення результатів, взаємозв'язок теорії профілактичної діяльності з теорією прогнозування.

Список літератури до всіх тем

Аверьянова Т. В. Судебная экспертиза: курс общ. теории / Т. В. Аверьянова. – М.: Норма, 2006. – 479 с.

Алиев И. А. Концептуальные основы общей теории судебной экспертизы / И. А. Алиев, Т. В. Аверьянова. – Баку, 1992. – 165 с.

Алиев И. А. Проблемы экспертной профилактики / И. А. Алиев. – Баку: Азернешр, 1991. – 312 с.

Алиев И. А. Методические проблемы экспертной профилактики / И. А. Алиев. – Баку: МЮ Азерб. ССР, 1987. – 70 с.

Винберг А. И. Судебная экспертология / А. И. Винберг, Н. Т. Малаховская. – Волгоград: НИРИО, 1979. – 181 с.

Експертизи у судовій практиці / за заг. ред. В. Г. Гончаренка. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 387 с.

Ефименко А. В. Экспертная профилактика как одна из форм судебно-экспертной деятельности / А. В. Ефименко // Судебная экспертиза. – 2004. – № 1. – С. 82-84.

Журавель В. А. Проблеми теорії та методології криміналістичного прогнозування / В. А. Журавель. – Х.: Право, 1999. – 304 с.

Зинин А. М. Судебная экспертиза: учеб. / А. М. Зинин, Н. П. Майлис. – М.: Право и закон, 2002. – 318 с.

Клименко Н. І. Судова експертологія: курс лекцій: [навч.

посіб. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / Н. І. Клименко. – К.: Вид. Дім “Ін Юре”, 2007. – 528 с.

Клименко Н. І. Експертне прогнозування / Н. І. Клименко // Криміналіст. вісн. – К., 2007. – № 3. – С. 55-59.

Моїсєєв О. М. Експертні технології: теорія формування і практика застосування: [моногр.] / О. М. Моїсєєв. – Х.: Вид. агенція “Апостіль”, 2011. – 424 с.

Орлов Ю. К. Судебная экспертиза как средство доказывания в уголовном судопроизводстве. Научное издание / Ю. К. Орлов. – М.: Институт повышения квалификации Российского федерального центра судебной экспертизы, 2005. – 264 с.

Россинская Е. Р. Судебная экспертиза в уголовном, гражданском, арбитражном процессе / Е. Р. Россинская. – М., 1996. – С. 376.

Сегай М. Я. Современные возможности судебных экспертиз в свете достижений науки и техники / М. Я. Сегай. – Киев, 1987. – 247 с.

Сегай М. Я. Судебная экспертология: объект, предмет, природа и система науки / М. Я. Сегай // Теорія та практика суд. експертизи і криміналістики. – Х.: Право, 2003. – Вип. 3. – С. 25-32.

Словарь специальных терминов судебной экспертизы / авт.-сост. Г. В. Михайленко и др. – Минск: Тесей, 2007. – 420 с.

Фридман И. Я. Использование данных судебной экспертизы для предупреждения правонарушений / И. Я. Фридман. – К.: РИО МВД УССР, 1972. – 168 с.

Шепітько В. Ю. Криміналістика. Енциклопедичний словник (українсько-російський та російсько-український) / В. Ю. Шепітько; за ред. В. Я. Тація. – Х.: Право, 2001. – 560 с.

Щербаковский М. Г. Судебные экспертизы: учеб.-теорет. пособие / М. Г. Щербаковский. – Харьков: Эспада, 2005. – 536 с.

Эксперт. Руководство для экспертов органов внутренних дел / под ред.: Т. В. Аверьяновой, В. Ф. Статкуса. – М.: КноРус, Право и закон, 2003. – 592 с.

1. ЕКСПЕРТНА ПРОФІЛАКТИКА: ПОНЯТТЯ, ЗНАЧЕННЯ, ФОРМИ

Заняття 1. Сутність і значення експертної профілактики

П л а н

1. Поняття та завдання експертної профілактики.
2. Основні принципи експертної профілактики.
3. Розвиток та етапи становлення експертної профілактики.
4. Стан та перспективи експертної профілактики.
5. Місце і роль експертної профілактики у попередженні правопорушень (злочинів).
6. Співвідношення слідчої профілактики з експертною профілактикою.
7. Правова регламентація експертної профілактики.

Список додаткової літератури

Гуріна Д. П. Експертна профілактика: поняття, розвиток і становлення / Д. П. Гуріна // Право України. – К., 2008. – № 7. – С. 76-80.

Журавель В. А. Стан та перспективи експертної профілактики / В. А. Журавель // Актуальні питання судової експертизи та криміналістики: зб. матеріалів засідання “круглого столу”, присвяченого 85-річчю створення Харк. науково-дослідного інституту судових експертиз ім. М. С. Бокаріуса (11-12 листоп. 2008 р.). – Х., 2008. – С. 36-40.

Зудин В. Ф. Криминалистическая профилактика преступлений (концепция, принципы, средства реализации) / В. Ф. Зудин. – Воронеж: Изд. Воронеж. ун-та, 1995. – 128 с.

Клименко Н. И. Место и роль профилактики в системе криминалистики / Н. И. Клименко // Криминалистика и судебная экспертиза. – Киев: МЮ Украины, 2004. – Вып. 52. – С. 3-8.

Махтаев М. Ш. Основы теории криминалистического предупреждения преступлений: моногр. / М. Ш. Махтаев. – М.: Раритет, 2001. – 96 с.

2. ПРОЦЕСУАЛЬНА ФОРМА ЕКСПЕРТНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ

Заняття 2. Основні напрями процесуальної форми експертної профілактики

П л а н

1. Сутність та підстави реалізації процесуальної форми експертної профілактики.
2. Компетенція експертів під час проведення досліджень щодо вирішення питань профілактичного характеру.
3. Коло питань експертно-профілактичної спрямованості в залежності від виду експертизи (зокрема, техніко-криміналістичне дослідження документів, судово-трасологічні та судово-економічні дослідження та ін.).
4. Експертна ініціатива як одна з підстав здійснення експертної профілактики.
5. Участь експерта (як спеціаліста) при проведенні слідчих дій.

Список додаткової літератури

Винницький П. В. Экспертная инициатива в уголовном судопроизводстве / П. В. Винницкий. – М.: Экзамен, 2009. – 382 с.

Гуріна Д. П. Експертна профілактика: форми реалізації та способи фіксації / Д. П. Гуріна // Вісн. Акад. адвокатури України. – 2009. – № 1 (14). – С. 146-151.

Криміналістична профілактика економічних злочинів: науково-практ. посіб. / кол. авт.: С. В. Великанов, А. Ф. Волобуєв, В. А. Журавель та ін.; за ред. В. А. Журавля. – Х.: Харків юрид., 2006. – 236 с.

Палий В. М. Голографическая защита ценных бумаг и предметов: состояние и перспективы / В. М. Палий, Ю. П. Попов // Криминалистика и судебная экспертиза. – Киев: МЮ Украины, 1997. – Вып. 48. – С. 106-109.

Прохоров-Лукин Г. В. Установление фактических дан-

ных об автомобилях методами криминалистических экспертиз / Г. В. Прохоров-Лукин. – К., 2000. – 412 с.

Шерстюк В. М. Судово-експертне дослідження культурного надбання та профілактична діяльність судових експертів / В. М. Шерстюк, В. В. Лук'яненко // Шляхи удосконалення правосуддя у справах, пов'язаних з протиправними діями щодо культурних цінностей, і профілактична робота у цій категорії справ. Матеріали міжнар. науково-практ. семінару (24 лют. 2006 р., Україна, АР Крим, м. Сімферополь). – Сімферополь: ТОВ ДіАйПі, 2006. – 134 с. – С. 113-125.

3. НЕПРОЦЕСУАЛЬНА ФОРМА ЕКСПЕРТНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ

Заняття 3. Основні напрями непроцесуальної форми експертної профілактики

П л а н

1. Сутність та підстави реалізації непроцесуальної форми експертної профілактики.
2. Довідково-консультаційна діяльність експерта як один із напрямів експертної профілактики.
3. Особливості узагальнення та аналізу експертної практики за:
 - а) об'єктами експертного дослідження;
 - б) територіальною ознакою;
 - в) окремими категоріями злочинів та групами правопорушень.
4. Особливості проведення теоретичних та експериментальних експертних досліджень у межах непроцесуальної форми експертної профілактики.
5. Участь експерта у правовій пропаганді; організація і проведення відповідних занять з метою своєчасного виявлення та розпізнання фактів щодо вчинення протиправних дій.
6. Вивчення та узагальнення практики застосування криміналістичних засобів та методів.

Список додаткової літератури

Давудов Ф. Э. Научные основы, методика экспертной профилактики и опыт профилактической работы Азербайджанского НИИСЭ / Ф. Э. Давудов // Вопросы судебной экспертизы. – Баку, 1974. – № 17. – С. 3-6.

Скоротченко П. Т. Криминалистика. Технично-криминалистическое обеспечение расследования преступлений / П. Т. Скоротченко. – М.: Былина, 1999. – 272 с.

Сленнева Л. И. Профилактическая деятельность сотрудников экспертно-криминалистических подразделений органов внутренних дел / Л. И. Сленнева // 50 лет НИИ криминалистики: сб. науч. тр. – М.: ЭКЦ МВД России, 1995. – С. 31-33.

Фридман И. Я. О круге профилактических задач, решаемых в судебно-экспертных учреждениях / И. Я. Фридман // Криминалистика и судебная экспертиза. – Киев: Лыбидь, 1991. – № 43. – С. 50-54.

4. СТАДІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКСПЕРТНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ

Заняття 4. Методологічні засади експертної профілактичної діяльності

П л а н

1. Основні етапи (стадії) експертної профілактики: аналіз проблеми.
2. Особливості попереднього вивчення матеріалів, які направлені на експертне дослідження.
3. Виявлення обставин, що мають значення для профілактики правопорушення (злочину) як один із етапів експертної профілактичної діяльності.
4. Розробка, обґрунтування та впровадження експертних профілактичних пропозицій.
5. Контроль за здійсненням профілактичної роботи як невід'ємна стадія експертної профілактики.

Список додаткової літератури

Гуреев В. И. Подготовка и назначение судебных экспертиз по уголовным и гражданским делам / В. И. Гуреев. – Минск: Финансы и статистика, 1994. – 189 с.

Сундуров В. Профилактика правонарушений / В. Сундуров, К. Мишин. – Казань: Изд. Казан. ун-та, 1989. – 128 с.

Моїсєєв О. М. Технологія експертної профілактики / О. М. Моїсєєв // Правничий часопис Донецького ун-ту. – № 2 (20). – Донецьк, 2008. – С. 46-52.

Фридман И. Я. Исходная информация для профилактической работы судебных экспертов / И. Я. Фридман // Криминалистика и судебная экспертиза. – К.: Вища шк., 1985. – № 31. – С. 32-37.

5. ФОРМИ ВІДОБРАЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЕКСПЕРТНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

Заняття 5. Способи фіксації експертної профілактичної діяльності та перспективи розвитку експертної профілактики

П л а н

1. Основні способи фіксації експертної профілактики.
2. Профілактичні рекомендації експерта: поняття та види.
3. Висновок експерта як спосіб фіксації процесуальної форми експертної профілактики.
4. Особливості викладення профілактичних рекомендацій у експертному повідомленні та листі.
5. Критерії оцінки матеріалів, що містять інформацію профілактичного характеру.
6. Основні недоліки в профілактичній діяльності експерта.
7. Сучасні напрями підвищення ефективності профілактичної діяльності експертів.

Список додаткової літератури

Орлов Ю. К. Формы и выводы эксперта / Ю. К. Орлов. – М.: ВИИСЭ, 1981. – 124 с.

Моїсєєв О. М. Висновок експерта: аспект взаємодії процесуальних осіб: моногр. / О. М. Моїсєєв. – Донецьк: ДонНУ, ДонНДІСЕ, 2006. – 165 с.

Фрідман І. Я. Попередження злочинів у криміналістиці та судовій експертизі / І. Я. Фрідман // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. – Х.: Право, 2001. – С. 51-59.

Ядыкин В. С. Проблемы экспертной профилактики преступлений и пути их решения (на примере законодательства Республики Казахстан) / В. С. Ядыкин // Вестник ВЭГУ. – 2009. – № 5 (43). – С. 157-160.

5. СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ

Експертна профілактика – діяльність експерта з виявлення обставин, що сприяли вчиненню злочину (правопорушення), та розробки заходів щодо їх усунення. **Е. П.** здійснюється: 1) при проведенні експертизи з конкретної кримінальної (цивільної) справи (процесуальна форма експертної профілактики); 2) на основі узагальнень експертної, слідчої та судової практики, наукових досліджень (непроцесуальна форма експертної профілактики). **Е. П.** проводиться шляхом: а) вказівки на обставини, що сприяли вчиненню злочину (правопорушення), у висновку експерта, складання повідомлення експерта про обставини, що сприяли вчиненню злочину (правопорушення), або профілактичної рекомендації; б) складання повідомлення компетентним органам про виявлені в результаті узагальнень практики і (або) наукових досліджень обставин, що сприяли вчиненню злочину (правопорушення), і можливі заходи щодо їх усунення, а також (або) участі експерта у правовій пропаганді.

Ініціатива експертна – встановлення експертом на власний розсуд фактів і обставин, не передбачених експертним завданням, але таких, що мають значення для справи.

Консультація експерта – думка експерта, що ґрунтується на спеціальних знаннях і повідомляється слідчому (суду) усно чи письмово про дії, що підлягають здійсненню у зв'язку з підготовкою матеріалів, призначенням або провадженням експертизи.

Консультація спеціаліста – думка спеціаліста, яка ґрунтується на спеціальних знаннях і повідомляється слідчому (суду) усно чи письмово, про дії щодо сприяння у виявленні, фіксації та вилученні предметів і документів, застосуванні технічних засобів у дослідженні матеріалів справи.

Криміналістичне прогнозування – окрема криміналістична теорія, що містить сукупність принципів формування криміналістичних прогнозів. **К. П.** – спеціальна науково-практична діяльність, спрямована на одержання інформації про найбільш імовірні тенденції, напрями, шляхи розвитку криміналістичних об'єктів, їх стан у майбутньому.

Методичне забезпечення експертизи – забезпечення роду або виду судової експертизи методиками, що дозволяють реалізувати рішення максимального обсягу завдань. Форми викладу методик: методичні рекомендації, методичний лист, методичний посібник, методичне керівництво та ін.

Методичне керівництво – офіційно затверджений навчальний посібник з судової експертизи в цілому або окремих її родів.

Методичний лист – опис розроблених, перевірених на практиці і офіційно підтверджених окремих методик дослідження, що включає при необхідності також опис застосованих або розроблених науково-технічних засобів.

Методичний посібник – послідовний виклад перевірених на практиці та тих, що отримали офіційне затвердження, методик експертного дослідження в рамках певного роду, виду, підвиду судової експертизи. У ньому викладаються наукові основи відповідних досліджень, дані про об'єкт та методи, що використовуються при дослідженні, критерії оцінки отриманих результатів, можливі формулювання висновків експерта і при необхідності загальні й окремі положення оцінки висновку слідчими та суддями.

Методичні рекомендації – пропозиції щодо реалізації результатів науково-дослідних робіт, рішень наукових конференцій, науково-практичних семінарів, методичних рад, службових нарад тощо з питань організаційної, експертної, наукової, профілактичної та іншої діяльності установ судової експертизи.

Непроцесуальна форма експертної профілактики – викладення експертом методичних рекомендацій щодо усунення причин і умов, які сприяли вчиненню злочинів, заснованих на його спеціальних знаннях і результатах узагальнення кримінальних або цивільних справ за обраною підставою (об'єктом експертного дослідження, територіальною ознакою, окремими категоріями злочинів та групами правопорушень). Оформлюється не експертним висновком, а окремим документом.

Профілактична діяльність слідчого – діяльність щодо запобігання злочинам. Слідчий зобов'язаний виявляти причини й умови, які сприяли вчиненню злочину.

Профілактичні рекомендації експерта – 1) повідомлення про обставини, що сприяли вчиненню злочину (правопорушення), встановлені з застосуванням спеціальних експертних знань, або висновок, що включає пропоновані експертом заходи щодо усунення обставин, які сприяли вчиненню злочинів (правопорушень); 2) складене на основі узагальнення експертної, слідчої та судової практики або проведених наукових досліджень повідомлення про виявлені обставини, що сприяють вчиненню злочинів (правопорушень), і можливі заходи по усуненню цих обставин.

Процесуальна форма експертної профілактики – вирішення задач профілактичного змісту (профілактичні рекомендації) в процесі експертного дослідження з відображенням у висновку експерта.

6. ПРОГРАМНІ ПИТАННЯ З ЕКСПЕРТНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ

1. Поняття та завдання експертної профілактики.
2. Основні принципи експертної профілактики.
3. Розвиток та етапи становлення експертної профілактики.
4. Місце і роль експертної профілактики у попередженні правопорушень (злочинів).
5. Співвідношення слідчої профілактики з експертною профілактикою.
6. Сутність та підстави реалізації процесуальної форми експертної профілактики.
7. Компетенція експертів під час проведення досліджень щодо вирішення питань профілактичного характеру.
8. Коло питань експертно-профілактичної спрямованості в залежності від виду експертизи (зокрема, техніко-криміналістичне дослідження документів, судово-трасологічні та судово-економічні дослідження та ін.).
9. Експертна ініціатива як одна з підстав здійснення експертної профілактики.
10. Участь експерта (як спеціаліста) при проведенні слідчих дій.
11. Сутність та підстави реалізації непроцесуальної форми експертної профілактики.
12. Особливості узагальнення та аналізу експертної практики в межах непроцесуальної форми експертної профілактики.
13. Довідково-консультаційна діяльність експерта як напрям експертної профілактики.
14. Участь експерта у правовій пропаганді; організація та проведення відповідних занять з метою своєчасного виявлення та розпізнання фактів щодо вчинення протиправних дій.
15. Вивчення та узагальнення практики застосування криміналістичних засобів та методів як напрям експертної профілактики.
16. Стадії експертної профілактики.
17. Розробка, обґрунтування та впровадження експерт-

них профілактичних пропозицій.

18. Контроль за здійсненням профілактичної роботи експерта.

19. Способи фіксації експертної профілактики.

20. Профілактичні рекомендації експерта: поняття та види.

21. Критерії оцінки матеріалів, що містять інформацію профілактичного характеру.

22. Основні недоліки в профілактичній діяльності експерта.

23. Сучасні напрями підвищення ефективності профілактичної діяльності експертів.

24. Поняття та основи експертного прогнозування.

25. Профілактичні завдання експертів, спрямовані на прогнозування обставин, що сприяють вчиненню правопорушення (злочину).

ЗМІСТ

1. Вступ.....	3
2. Загальний розрахунок годин лекцій, практичних занять, самостійної роботи.....	5
3. Програма навчальної дисципліни “Експертна профілактика”.....	6
4. Плани практичних занять і самостійної роботи.....	8
5. Словник основних термінів.....	16
6. Програмні питання з експертної профілактики.....	19

Навчальне видання

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ЕКСПЕРТНА ПРОФІЛАКТИКА”

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Магістр”,
спеціальність 8.18010003 “Судова експертиза”)

У к л а д а ч і: ЖУРАВЕЛЬ Володимир Андрійович,
КОНОВАЛОВА Віолетта Омелянівна,
ШЕПТЬКО Валерій Юрійович,
КАПУСТИНА Марієтта Владиславівна,
ФУНІКОВА Олена Володимирівна

Відповідальний за випуск *В. Ю. Шепітько*

Редактор *Л. М. Рибалко*

Комп’ютерна верстка *А. В. Старжинської*

План 2012

Підп. до друку 08.08.2012. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 1,38. Облік.-вид. арк. 0,60. Вид. № 148.
Тираж прим. Зам. № 4465. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.